

עודכן ב- 26/11/2007 03:10

האוצר מרעיב את ההשכלה הגבוהה

מאת אלחנן יקירה ואביה ספיבק

אנשי משרד האוצר נוטים להימנע מדיון רציני עם המרצים כל עוד הדברים אינם מגיעים לכלל משבר. זוהי רק אחת מטעויותיהם. קל וזול יותר לסיים מו"מ בפשרה סבירה לפני שפורצת שביתה. לאחר שפרצה, ומכיוון שאינם יכולים לשבות בכל שעה - בניגוד לעובדי רשות שדות התעופה או הנמלים - גמור ומנוי עם המרצים שלא לסיימה לפני ששיגו הישגים משמעותיים.

אנשי האוצר - כאותו פיל שאינו שוכח ואינו סולח - לא השלימו מעולם עם הישגי המרצים בשביתת 71 הימים ב-94'. הם ככל הנראה שכחו את קוצר ראייתם בעת השביתה ההיא: אז האמינו שיוכלו לשבור את המרצים, ולכן הציעו בתחילת המאבק הצעות מעליבות - ובסופה נאלצו לחתום על הסכם גרוע יותר מבחינתם מכל הסכם שהיו חותמים עליו בראשיתה או לפניה.

אנשי האוצר לא הבינו אז, ואינם מבינים גם כיום, שציבור המרצים מאורגן, מתוחכם, אינטליגנטי, נחוש וכועס. אין הוא שש לצאת למאבקים בכלל, ולמאבקי שכר בפרט; אך כאשר הם נכפים עליו, הוא יודע לנהל אותם היטב. אז כעתה, אין למרצים שום כוונה לוותר; אז כעתה אין לאוצר נשק של ממש נגדם; אז כעתה, ככל שחולף הזמן, מחמירים נזקי השביתה וכעסם ונחישותם של המרצים הולכים וגדלים.

כך הוא, בין השאר, בשל השימוש השיטתי שעושה האוצר בדיס-אינפורמציה. ובכן, מה באמת דורשים המרצים? בניגוד לרושם שמבקש האוצר ליצור, אין הם דורשים העלאת שכר. הם דורשים את החזר השחיקה בשכר מאז '97 וכינון מנגנון למניעת שחיקה בעתיד, בין השאר כדי שלא יהיה שוב צורך בשביתות.

כדאי לדעת, שבניגוד לרוב העובדים במשק הציבורי (אבל בדומה למורים), המרצים באוניברסיטה אינם נהנים ממנגנון זחילת שכר המבטיח קידום אוטומטי בסולם דרגות רב שלבים, כמקובל במגזר הציבורי. התוצאה היא שביחס לשורה של מדדים - השכר הממוצע במשק או שכר החוקרים בשירות הציבורי הלא-אוניברסיטאי - שכר המרצים נשחק בכ-30%.

עד כאן הטקטיקה: המאבק הוא על כבוד מקצועי ועל תיקון עוול מתמשך; הוא אכן מאבק על השכר, אבל יש לו השלכות לאומיות. קוצר ראייתם של אנשי האוצר והקברניטים מדהים. רק כדי לסבר את האוזן: בשנים 2001-2006 ירד מספר אנשי הסגל הבכיר באוניברסיטאות ב-15.6% - מ-5,359 ל-4,521. אלה הם יותר ויותר מ-800 אנשי סגל שחוקרים ומלמדים במוסדות המעולים ביותר בחו"ל, וזוהי בריחת מוחות שנזקה ילווה אותנו עוד שנים רבות.

ירידה זו נבעה מקיצוץ של 1.2 מיליארד שקל - חמישית מתקציב ההשכלה הגבוהה. מספר הסטודנטים גדל בתקופה הזאת מ-113 אלף ל-125 אלף. באותו זמן, בכל העולם, ולא רק בארצות המערב, הרחיבו הממשלות את ההקצבה להשכלה הגבוהה גם מתוך הבנה שזהו אחד ממנועי הצמיחה החזקים של משק מודרני.

יש שיטה בשיגעון הזה: האוצר נוקט מדיניות תקציבית של הרעבה שיטתית של המערכות הציבוריות. ההשכלה הגבוהה היא רק אחת מהן. הוא מאמין שהקטנת משקל הסקטור הציבורי, האיש השמן כלשוננו של נתניהו, תייצר צמיחה. זוהי תפישה שאין לה כל סימוכין בספרות הכלכלית. אבל לא מדובר רק בצמיחה. התנוונותה של ההשכלה הגבוהה היא פתח לא רק להידרדרות כלכלית, אלא למשבר תרבותי ומוסרי.

בשנותיה הראשונות היתה מדינת ישראל על סף פשיטת רגל, אך מנהיגיה הראשונים - בן-גוריון, ויצמן ואחרים - הבינו את חשיבות ההשכלה הגבוהה והעמידו אותה בראש סדר העדיפויות. כיום כולנו נהנים מפירות רוחב ראייתם; הפירות שילדינו וילדי יקטפנו יהיו פירות באושים.

אביה ספיבק הוא מרצה לכלכלה באוניברסיטת בן-גוריון והיה המשנה לנגיד בנק ישראל; אלחנן יקירה הוא מרצה לפילוסופיה באוניברסיטה העברית בירושלים

כל הזכויות שמורות, "הארץ" ©

סגור חלון